

- 1 תוכן עניינים
- 2 חלק א'
- 4 ב. טיפול וסיוע עם הקשיים אשר מאפיינים את המכורים לסמים
- 8 ביבליוגרפיה חלק א
- 9 חלק ב'
- 17 ביבליוגרפיה חלק ב

חלק א'

מטרה: לחקור כיצד בע"ח יכולים לסייע לאנשים מכורים לסמים?

התמכרות לסמים היא תלות פסיכולוגית וגופנית לחומרים פסיכו-אקטיביים אשר משפיעים על המעגלים העצביים במוח.

כאשר אדם עובר טראומה או מקרה חריג שבו הוא עבר אירוע קשה, הנטייה של והיא לסלק את פרטי המקרה מן התודעה כדי שהוא יוכל להמשיך לתפקד בצורה הטובה ביותר. אירועי חיים קשים ממלאים תפקיד מכריע בהופעה של פסיכופתולוגיה. רבים נאבקים יום יום במאמץ לא להרגיש ולא לזכור באירוע הקשה שהם עברו בעבר. סדר היום הציבורי נוטה שלא לעסוק בתגובת דחק פוסט טראומטית אשר מתרחשת בחייו של האדם. הפגיעה הנפשית אשר יכולה להיגרם בעקבות התעללות מינית, אלימות פיזית ואלימות מילולית, בדרך כלל מקבלת יחס צונן מבחינה ציבורית והאנשים שעברו את הפגיעות הללו אמורים להתמודד איתם בכוחות עצמם¹.

בישראל יש מכורים רבים לסמים ואלכוהול אם כי המספר המדויק של המכורים הוא אינו ידוע. ההערכות הקיימות מתבססות על נתונים על המכורים שמקבלים טיפול או שהם מוכרים לרשויות. לפי הערכות של המשרדים הממונים על הטיפול בנפגעי התמכרויות בכלל וסמים יש בישראל כ-15 אלף מכורים לסמים קשים. לפי הנתונים של משרד הרווחה יש בישראל 23 אלף מכורים לסמים, אלכוהול או להימורים אשר מטופלים בשירותי הרווחה².

המצב כיום בישראל הוא כי בישראל אין חובת גמילה על האזרחים שלה. זאת למעט במקרים בהם האדם מהווה סכנה לציבור ואז אפשר לכפות עליו טיפול פסיכיאטרי אשר כולל גמילה אולם מקרים אלו מתרחשים בפועל רק במקרים קשים במיוחד. יחד עם זאת המדינה מעודדת את המכורים לפנות לטיפול גמילה באמצעות גורמי רווחה ברשויות המקומיות. גורמי שטח ייעודיים פועלים בקרב אוכלוסיית קצה כדי לגרום להם ללכת לגמילה ולצאת ממעגל הסמים³.

תהליך הטיפול והשיקום של אדם מכור לסמים הוא תהליך ארוך אשר כולל בתוכו במילה פיזית מן הסם, לעיתים באמצעות תרופות, וגם טיפול בהיבטים נפשיים אשר מביאים לתלות הנפשית בסם. תהליך הגמילה הגופנית מן הסם חייב להתבצע בפיקוח רפואי תוך הסתייעות בטיפול תרופתי קצר מועד שנועד להקל על ההתמודדות עם תסמינים המלחמה. משך הטיפול הוא בין עשרה ימים לשלושה שבועות. בשל האופי הקשה והמורכב של מחלת ההתמכרות ועם הכמיהה הנמשכת לסם, המכור לעיתים רבות מכחיש את ההתמכרות

¹ King, C., Watters, J., & Mungre, S. (2011). "Effect of a time-out session with working animal-assisted therapy dogs". *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 6(4), 232

² נתן, ג'. (2011). הטיפול במכורים לסמים קשים ואלכוהול בישראל. הוצאת מכון המחקר והמידע של הכנסת.

³ נתן, ג'. (2011). הטיפול במכורים לסמים קשים ואלכוהול בישראל. הוצאת מכון המחקר והמידע של הכנסת.

שלו כדי שהוא יוכל להמשיך אותה. עם ההפסקה של השימוש בסם עולים הכאבים והקשיים הפיזיים והנפשיים של האדם המכור לסם. התפקוד המשפחתי והאישי נפגע והמכורים נדרשים לטיפול והמשך שיקם אינטנסיבי במסגרת הקהילה⁴.

ספרות המחקר מראה כי מצב בו הסם נלקח על ידי אדם כלשהו מרצונו גורם לנזק לאדם עצמו ולחברה הסובבת אותו. התלות הפיזיולוגית שלו באה לידי ביטוי בצורך התמידי לסם ובחוסר יכולת של הגוף לתפקד ללא נוכחות של הסם. התלות הפיזיולוגית באה לידי ביטוי בעת הפסקה פתאומית של הסם כי אז מופיעות תופעות לוואי אשר נקראות "תסמונת גמילה" ואשר יכולות לבוא לידי ביטוי בכאבים, דכאון, אובדן הכרה ועד מקרים קיצוניים יותר. התלות הפסיכולוגית באה לידי ביטוי במישור הרגשי. האדם סובל מחרדה כאשר הוא אינו תחת השפעת הסם ואין הוא מאמין כי הוא יכול לתפקד בצורה טובה בלעדיו. האדם יבטיח לעצמו כי יקח שוב את הסם, כדי שלא לחוות שנית את חווית השימוש בסם לו הוא רגיל.

אדם אשר נמצא תחת השפעת סמים או שהוא יכול להיות מוגדר בתור מכור לסמים, סובל מקשיים רבים. השפעות הסמים מבחינה נפשית יכולות לבוא לידי ביטוי בעיוותים, בתחושות, סילוף המציאות והיווצרות הזיות. זאת בעיקר בתחום הראייה והמימוש. הוא מתנתק לעיתים קרובות מאורח החיים המוכר שלו ומשאר הפעילויות השגרתיות שלו. כל מחשבתו ורצונו הוא להשיג ולהשתמש בסם אשר יוצר עבורו רוגע. זאת באופן אובססיבי תוך תשלום מחירים שהוא צריך לשלם כדי להמשיך את ההתמכרות שלו⁵.

המתמכרים לסמים הם עבריינים מעצם היותם צרכנים של חומר אשר צריכתו היא אסורה על פי חוק. העלות הגבוהה של החומר וההשקעה הכספית היומית עשויה להביא את המכור לבחור במסלול של גניבה ואלימות כדי שהוא יוכל לממן את המשך אספקת הסם. כמו כן מכורים רבים לא יכולים לעבוד בצורה מסודרת מאחר והם מכורים לסם אשר משבש את שגרת יומם. ללא הסמים הם חסרי עניין, משועממים, עצובים ורבים מהם שוקעים בדיכאון⁶.

⁴ נתן, ג'. (2011). "הטיפול במכורים לסמים קשים ואלכוהול בישראל". הוצאת מכון המחקר והמידע של הכנסת.

⁵ רונאל, נ. (1999). "תפיסת ההתמכרות כמחלה - מטאפורה בשירות ההחלמה". חברה ורווחה, 19 (4), 485-501.

⁶ Broadfield, Kirstie. (2020). "Can Animal-assisted Therapy Aid Recovery from Alcohol and Drug Addiction?" A Brief Review of the Literature. 10.